Abstrakt

Pozornost je komplexní schopností, která se významným způsobem podílí na procesu záměrného učení. Tato rigorózní práce je rozšířením původní práce diplomové, která se na teoretické úrovni věnovala druhům a teoriím pozornosti, jenž souvisí s efektivním zvládáním školních nároků. Konkrétněji se zaměřovala na vývojové období staršího školního věku a adolescence, tedy na středoškolské žáky – tato cílová skupina byla ponechána i v rigorózní práci. Diplomová práce analyzovala výsledky vědeckých studií, které se zabývaly výzkumy pozornosti a jejích vlastností (jako je stabilita, koncentrace či selektivita). Práce byla zaměřena na zkoumání toho, zda nenáročná kompenzační pomůcka – zde jsou to špunty do uší – může zlepšit soustředění a stabilitu pozornosti během učení. Dále stručně zmiňovala i fyziologický základ fungování tohoto kognitivního procesu. Závěr teoretické části diplomové práce mapoval aktuální možnosti diagnostiky pozornosti, zvláště pak u dětí a dospívajících. Okrajově v ní byly zmíněny i vybrané poruchy pozornosti (např. ADD, ADHD), které (nejen) s učením úzce souvisejí. Rigorózní práce doplňuje teoretickou část o kapitoly věnující se tématu hudby a jejího působení na získávání nových vědomostí, a také přidává fenomén hluku a jeho vlivu na pozornost a soustředění během procesu učení.

V empirické části diplomové práce byl popsán kvantitativní výzkum, v němž bylo využito několik různých testů pozornosti. Výzkumná otázka zněla, zda a jak se liší pozornost (konkrétně soustředění) a případně i výkon žáků středních škol, kteří při procesu záměrného učení použili či nepoužili špunty do uší, aby došlo ke snížení vnímání rušivých elementů z okolí. Výzkum probíhal na české populaci nacházející se ve věkové kategorii zhruba od třinácti do devatenácti let.

Cílem práce nebylo se orientovat na patologii související s pozorností. K pozornosti bylo v předchozí práci přistupováno jako k mentálním procesu, jež je nezbytný například pro přenesení důležitých informací do pracovní paměti, která je pro učení velmi důležitá. Tento pohled sdílí i aktualizovaná forma práce. Předpokládané využití zjištěných dat bylo nadále v praxi například u dětí s ADHD, kterým by výsledky mohly ulehčit fungování v rámci některých fází učení nebo obecně při plnění úkolů vyžadujících vyšší míru soustředění. Empirická část rigorózní práce pracuje rovněž s tématem pozornosti a soustředění při procesu učení, vnáší však do původního výzkumu pohled získaný opět kvantitativním způsobem – pro sběr dat však byla tentokráte použita metoda online dotazníku. S ohledem na stav karantény byl elektronický dotazník doplněn o otázky zjišťující hluk doma, čímž poskytuje poměrně novátorské šetření pracovního prostředí při vzdělávání. Dotazník se zaměřuje jak na subjektivní vnímání míry

rušivosti, tak na objektivní hodnocení hluku při jednotlivých činnostech včetně identifikace jednotlivých rušivých vlivů. Dotazníková baterie je navíc doplněna i o dotazník poruch pozornosti, který umožňuje hledat vztah mezi individuálními faktory a intenzitou vnímání rušivosti.

Klíčová slova:

Pozornost, vliv hluku na učení, koncentrace, hudba, kognitivní funkce, špunty do uší